

Modest Musorgski | Obrazki z wystawy

Fortepianowe miniatury Musorgskiego są tak wyraziste i charakterystyczne, że chętnie rozpisuje się je na orkiestrę. Wersja Ravela wydaje się być lepsza od oryginału

Części utworu:

Gnom

Stary zamek

Tuileries

Bydło

Taniec kurcząt w skorupkach

Samuel Goldenberg i Szmul

Rynek w Limoges

Katakumby

Chatka na kurzej stopce

Wielka brama w Kijowie

Był rok 1870, kiedy [Modest Musorgski](#) spotkał po raz pierwszy Wiktora Hartmanna (1834–1873), rosyjskiego malarza i architekta. Obydwu artystów łączyły wspólne poglądy na wiele istotnych dla nich spraw, toteż rychło zostali serdecznymi przyjaciółmi. Niestety, niebawem znajomość tę przerwała niespodziewana śmierć malarza (w wieku 39 lat zmarł na tętniaka), którą kompozytor przeżył bardzo boleśnie. Chcąc oddać hołd Hartmannowi, zorganizowano w 1874 w Petersburgu pośmiertną wystawę jego prac, na której znalazło się przeszło 400 obrazów, grafik, ilustracji do bajek, projektów kostiumów, scenografii, projektów architektonicznych itp. Wystawę zwiedził oczywiście również Modest Musorgski, i to właśnie ona zainspirowała go do skomponowania cyklu miniatur fortepianowych pod tytułem *Obrazki z wystawy*.

Każda z 10 miniatur jest muzycznym odwzorowaniem którejś z prac Hartmanna (niestety, tylko część z nich udało się po latach zidentyfikować), jest więc wśród nich *Gnom*, *Stary zamek* (zainspirowany przez akwarelę z podróży Hartmanna do Włoch), *Tuileries* (dzieci bawiące się w słynnym ogrodzie nieopodal Luwru), *Bydło* (obrazek z Polski: ciężki wóz ciągnięty przez woły, oryginalny tytuł jest w języku polskim), *Taniec piskląt w skorupkach* (tu z kolei punktem wyjścia był projekt kostiumów do baletu), *Samuel Goldberg i Szmul* (miniatura zainspirowana dwoma portretami Żydów polskich), *Rynek w Limoges* (kłótnia dwóch przekupek), *Katakumby* (ponury obraz paryskich podziemi), *Chatka na kurzej stopce* i pełna blasku *Wielka Brama Kijowska* (projekt architektoniczny Hartmanna, który nie doczekał się nigdy realizacji). Istotnym elementem cyklu jest powtarzająca się (choć zawsze z pewnymi zmianami), oparta na prostym, chwytliwym temacie *Promenada* – rodzaj łącznika między poszczególnymi miniaturami, symbolizująca przechodzenie od jednego obrazu na wystawie do następnego.

[Fortepianowe](#) miniatury Musorgskiego były tak wyraziste i charakterystyczne, że rychło pojawił się pomysł ich zinstrumentowania na orkiestrę. Pierwsza próba takiej transkrypcji miała miejsce w 1891 r., w ślad za nią pojawiły się kolejne symfoniczne wersje *Obrazków*, jednak żadna (a do dziś powstało ich prawie 30) popularnością nie dorównuje instrumentacji dokonanej w 1922 r. przez [Maurice'a Ravela](#), olśniewającej bogactwem kolorów i pomysłowością. Jest ona tak znakomita, że wielu melomanów po jej wysłuchaniu nie ma już ochoty wracać do fortepianowego oryginału. W tej

kwestii warto jednak wyrobić sobie własne zdanie.

Anna Pęcherzewska-Hadrych

Hartmann, autor nieznany, Wikimedia Commons, PD